

Samen bouwen aan een sterke en sociale wijk

Solidariteit in duurzaamheid

Wij zijn van de Goede Vraag en van het Goede Doel

Makkelijker kunnen we het niet maken, wel leuker!

Energiefestival Mariahoeve 2023 – Anneloes Groot met data en in informatie voor de wijk
Wethouder Haagse Hout Robert Barker – Wim van Noort Voorzitter Wijkberaad Mariahoeve

JAARVERSLAG 2023

CONCEPT dd. 16-02-2025

Voorwoord

In 2023 hebben we als GCWijk25 ons eerste grote project uitgevoerd: “Mariahoeve deelt Energie”. Van dit project is een boekje gemaakt, waarin specifiek voor Mariahoeve de ‘3^e route’ voor de energietransitie is uitgewerkt. De ‘3^e route’ is de coöperatieve route, waarmee we willen bijdragen aan Toegang tot Energie voor iedereen.

Wat we met dit scenario zouden willen bereiken is dat we als bewoners in Mariahoeve ontdekken hoe we onderling energie uit bronnen uit de wijk kunnen gaan delen, zodat we allemaal stabielere toegang krijgen tot betaalbare energie. Daarnaast willen we bereiken dat er meer betekenisvol werk in de wijk komt: we realiseren samen een robuust energiesysteem op basis van lokale, hernieuwbare bronnen. Zo willen we bijdragen aan bestaanszekerheid voor mensen die wonen in de wijk en aan vermindering van de (energie-) armoede. Dat doen we natuurlijk niet alleen als GCWijk25, maar samen met alle andere bewoners, organisaties en partijen die hiervoor nodig zijn. GCWijk25 wil alleen maar de informatie hierover delen in de wijk, zodat we in de wijk kunnen leren hoe we dit voor elkaar kunnen krijgen. Zo kunnen we gezamenlijk bouwen aan een sterke en sociale wijk.

Mariahoeve maakt deel uit van de stad Den Haag. Bewoners elders in de stad zijn zich ook aan het organiseren. De bedoeling is dat er zo beter onderling samengewerkt kan worden, dat de initiatieven van elkaar leren. Als we in de stad op een lijn zitten, kunnen we gezamenlijk ook beter samenwerken met de Gemeente Den Haag en anderen.

Daarvoor is er tijdens het Stadmakersfestival, dat dit jaar gehouden werd in Zuid-West, een intentieverklaring opgesteld. Deze is ondertekend door de wethouders Arjen Kapteijns en Martijn Balster. Er is ook namens GCWijk25 getekend. Later in dit verslag hoort en ziet u er meer over!

Veel leesplezier en inspiratie.

Elly Rijnierse
Voorzitter bestuur GCWijk25

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1 Organisatie

Hoofdstuk 2 Activiteiten
Activiteiten per thema

Hoofdstuk 3 Resultaten
Resultaten

Hoofdstuk 4: Conclusie

Hoofdstuk 1 Organisatie

Bestuur, leden (initiatiefnemers) en vrijwilligers

Het bestuur en de leden van de Gebiedscoöperatie bestaan uit inwoners van de wijk Mariahoeve, stadsdeel Haagse Hout te Den Haag. Mariahoeve bestaat uit de buurten de Landen, de Kampen, de Burgen en Horsten en Marlot.

Wij willen eraan bijdragen dat Mariahoeve voor iedere bewoner en lokale ondernemer een fijne wijk blijft om te wonen, werken en te leven, juist nu er veel uitdagingen tegelijkertijd op ons afkomen: de energietransitie, klimaatverandering, maar ook de hoge prijzen en nu het steeds moeilijker wordt om aan betaalbare woon- en werk- en gemeenschappelijke ruimte te komen. Door ons als bewoners en lokale ondernemers in de wijk te organiseren kunnen wij onze stem beter laten horen!

De initiatiefnemers van de coöperatie zijn: Elly Rijnierse, Hubertine Langemeijer, Anneloes Groot, Cees Redegeld, George Mulders, Roelf Renkema, Louk Burgers en Roland van Leusden.

Het bestuur bestaat uit Elly Rijnierse als voorzitter en Hubertine Langemeijer als penningmeester. Vacatures staan open voor de functies van voorzitter, secretaris, penningmeester en twee algemene bestuursleden.

Per 31 december 2023 telt de coöperatie 19 leden, inclusief het bestuur en de initiatiefnemers. Dat zijn er 7 meer dan in het begin van dit jaar!

Daarnaast zijn er 4 vrijwilligers die ons met raad en daad bijstaan.

Lidmaatschappen

GCWijk25 is in 2023 lid geworden van de **Landelijke Samenwerkingsverband voor Actieve Bewoners (LSA)**.

Hoofdstuk 2 Activiteiten

Welzijn centraal

- Een vooronderzoek voor de *Toekomstverkenning Brede Welvaartkompas Mariahoeve* is op 6 juli 2022 opgestart. Elly Rijnierse heeft samen met Aernout Aki Ackerman, vrijwilliger GCWijk25, en Liane Lankreijer van Natuurlijk in je kracht, dit vooronderzoek gedaan. De wetenschappelijke inbreng kwam van de Universiteit van Amsterdam, programma Governance & Inclusive Development, Nicky Pouw en Hebe Verrest. Nicky Pouw doet in binnen- en buitenland onderzoek naar de ontwikkeling van een Welzijnseconomie¹.

Voor dit programma is een voorstel voor actieonderzoek in de wijk gemaakt. In april 2023 heeft de Provincie Zuid-Holland (PZH) in overleg met de Gemeente Den Haag besloten de uitvoering van dit onderzoek nu niet in deze vorm te financieren.

Ontwikkeling onderzoeksvoorstel gefinancierd door Toekomstonderzoek PZH

- Ondertekening Intentieverklaring Haags Stadmaken, 29 september 2023, Stadmakersfestival Den Haag.

Energie voor iedereen

- “Concept visie en strategie voor het opzetten van gebiedscoöperaties in Den Haag (en omstreken) als bijdrage aan een rechtvaardige energietransitie en integrale gebiedsontwikkeling” van 8 juni 2023. Uitgevoerd door Elly Rijnierse².

Gefinancierd door Stichting Duurzaam Den Haag.

- Project “Mariahoeve deelt Energie”
1ste presentatie, “try-out”, van de studie “Mariahoeve deelt Energie”, door Martijn de Gier - KBnG Architecten en Koen Weytingh – Toekomst Sterk, met een inleiding van Elly Rijnierse – GCWijk25 op 17 april 2023. Filmopnames zijn gemaakt door Marleen van Staalduinen op LOOKatie 364. 1ste presentatie van het project van het Community Led Local Development Programma (CLLD)
2^e presentatie “Mariahoeve deelt Energie”, door Gerd-Jan Otten – CMAG BV, Martijn de Gier - KBnG Architecten en Koen Weijtink – Toekomst Sterk, met een inleiding van Elly Rijnierse – GCWijk25 op 6 juli 2023 in de Adventskerk, Robijnhorst 197. Opnames zijn gemaakt door het vrijwilligersteam van de Adventskerk. KBnG Architecten, Toekomst Sterk, CMAG BV maakten het boekje “Mariahoeve deelt Energie”
De 2 presentaties van het project van het Community Led Local Development Programma (CLLD), filmopnames, PPT-presentaties en boekje staan op de GCWijk25 website³.

¹ <https://www.uva.nl/content/nieuws/nieuwsberichten/2020/10/stel-menselijk-welzijn-centraal-in-de-economie.html>

² <https://gcwijk25.nl/rechtvaardige-energietransitie/>

³ <https://gcwijk25.nl/mariahoeve-deelt-energie/>

Mariahoeve deelt Energie - KBnG Architecten | Toekomst Sterk | CMAG BV (2023)

In opdracht van GCWijk25, met financiering van de Europese Unie | Kansen voor West | CLLD

Martijn de Gier, KBnG architecten, 6 juli 2023, Adventkerk, Mariahoeve

Gefinancierd door het CLLD-programma van de Europese Unie | Kansen voor West

- Deelname aan het Energiefestival Mariahoeve

Het scenario “Mariahoeve deelt Energie” is op het Energiefestival Mariahoeve op 4 november 2023 gepresenteerd aan bezoekers van het festival. Het scenario is aangeboden aan de Wethouder van Stadsdeel Haagse Hout Robert Barker.

Het energiefestival Mariahoeve is gefinancierd door Stadsdeelkantoor Haagse Hout

- Project “3^e route energietransitie voor rechtvaardigheid”. Een communicatiedeskundige heeft GCWijk25 ondersteund bij de communicatie rond het scenario “Mariahoeve deelt Energie”.

Subsidie Duurzame Wijkactie Den Haag 2023

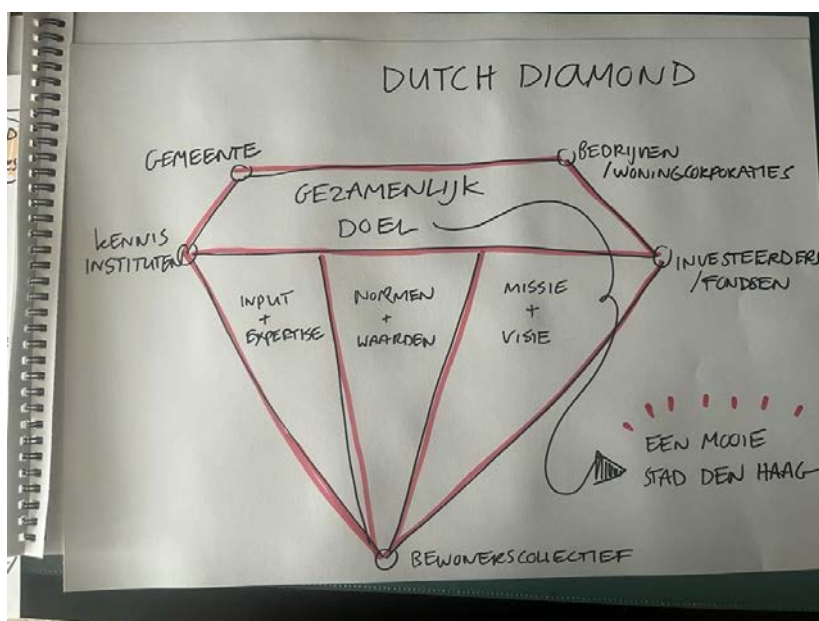
Toegang tot Ruimte

- De PvdA diende in April 2023 een gewijzigd initiatiefvoorstel “Hotspots Mariahoeve” in, waarbij de gemeente werd aangespoord om samen met wijkorganisaties te zoeken naar locaties voor multifunctioneel samenwerking en ontmoeting in de wijk. GCWijk25 pleitte in de Gemeenteraad voor een heel helder protocol om het proces in de wijk in goede banen te leiden. Het initiatiefvoorstel “Hotspots Mariahoeve” is niet aangenomen door de Raad.

Hoofdstuk 3 Resultaten

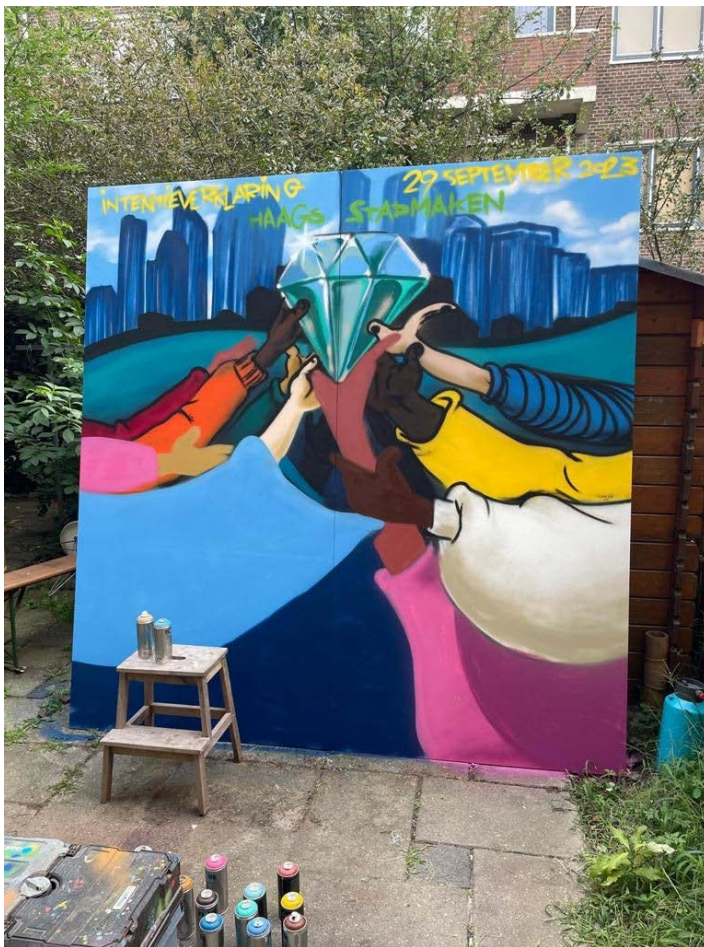
Welzijn centraal

- *Diamant symbool voor samenwerking tussen alle partijen in de stad*
GCWijk25 heeft de intentieverklaring Stadmakers, gemeente Den Haag en partners getekend op 29 september 2023. Dit betekent heel veel. De gebiedscoöperatie staat voor samenwerking tussen bewoners, lokale organisaties, de gemeente en bedrijven voor de ontwikkeling van de wijk (of de stad). Het liefst ook met ondersteuning van onderwijsinstellingen en met financieringsmogelijkheden. Als we samenwerking willen met al deze partijen voor de ontwikkeling van de wijk, dan moeten de doelen helder zijn. Uiteindelijk gaat het om het welzijn van bewoners en is daar een gezonde, schone en duurzame leefomgeving voor nodig. Daar moeten we dus samen voor zorgen. Als je dat uittekent, dan zie je het volgende:

Dit is getekend door Urban Sync, de sociale ondernemer die het voortouw heeft genomen om te komen tot een bewonerscollectief in Den Haag. Vanuit GCWijk25 heeft Elly Rijnierse meegedaan aan de voorbereidingen van de intentieverklaring, omdat het voor lokale organisaties in Den Haag belangrijk is om niet alleen te staan. Zij heeft de Dutch Diamond, bekend als samenwerkingsmodel in de Nederlandse ontwikkelingssamenwerking, ingebracht bij de brainstorm over de vorming van een bewonerscollectief in Den Haag. De Dutch Diamond is uiteindelijk door de initiatiefnemers gekozen als symbool voor de samenwerking tussen bewonersinitiatieven, de gemeente en 'andere partijen'.

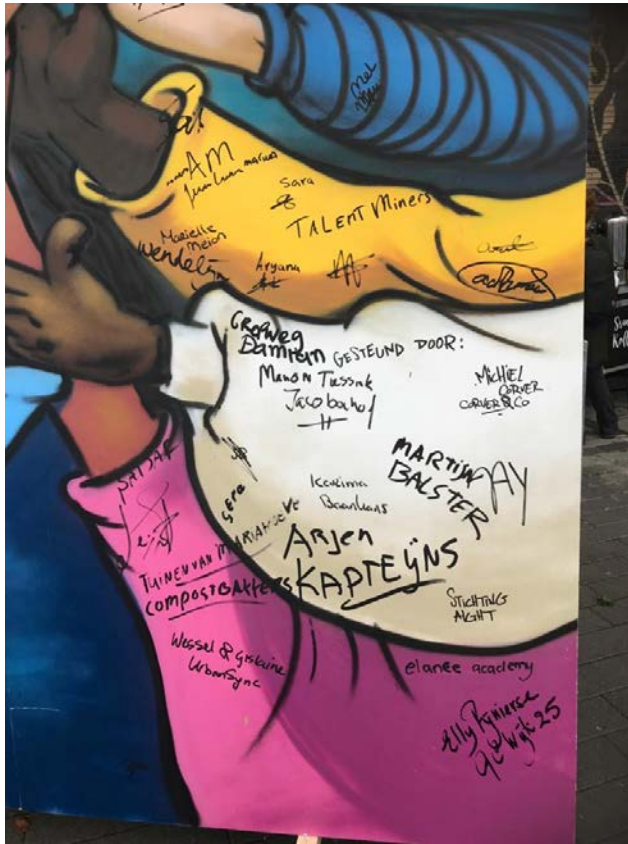
Voor de intentieverklaring is gevraagd aan een kunstenaar om hier een grote tekening van te maken. Dit is 'm geworden:

De intentieverklaring is:

“Wij stadmakers, Partnerorganisaties en de gemeente van Den Haag slaan de handen ineen om de komende jaren de Stadmakersbeweging te versterken. Binnen een half jaar werken we dit in een concreet plan dat we samen gaan uitvoeren. Stadmakers, partnerorganisatie en gemeente bundelen hun talenten en kracht om Den Haag nog verder tot bloei te laten komen!!”

Deze intentieverklaring is getekend door de wethouders Arjen Kapteijns en Martijn Balster. En, naast vele andere initiatieven en organisaties, heeft Elly Rijnierse getekend voor GCWijk25!

Dit is in het Zuiderpark tijdens het stadmakersfestival op 27 september 2023.⁴

⁴ <https://haagsallerlei.nl/stadmakersfestival-2023/>

Het volgende filmpje is gemaakt tijdens het Stadmakersfestival door kunstenaar Marleen van Staalduinen voor het Stadsdeeljournaal Scheveningen. In dit filmpje (zie link onderaan de bladzijde) laat zij Elly Rijnierse uitleg geven over de Dutch Diamond⁵.

Energie voor iedereen

Het project “Mariahoeve deelt energie” is afgerond! Er is een prachtig boekje verschenen, waarin het ‘scenario 3^e route’ voor Mariahoeve is uitgerekend en uitgetekend, om te beginnen met betrekking tot de toekomstige warmte- en koude voorziening in de wijk. Het scenario is gepresenteerd op het energiefestival en aangeboden aan Wethouder Barker van het stadsdeel Haagse Hout.

De 3 routes waar hieraan gerefereerd wordt zijn routes op basis van verschillende opvattingen over de gewenste marktordening.

De 1^e route is het scenario waarbij de markt “alles” oplost. Commerciële marktpartijen ontwikkelen de infrastructuur en de energievoorziening en als bewoner ben je klant bij deze bedrijven. Dit is de route die tot nu toe breed is ingezet in de energietransitie in Nederland. Het probleem met deze route is dat we verstrikt

⁵ Interview Marleen van Staalduinen met Elly Rijnierse, GCWijk25 over de Dutch Diamond.
<https://www.youtube.com/watch?v=A5F6KD76r5A>.

raken in het verdelingsvraagstuk: “energiearmoede” heeft zijn intrede gedaan in Nederland en die moet dan weer “bestreden” worden.

De 2ste route staat voor de route waarbij de gemeente “alles” oplost. Dit zijn we van oudsher gewend: we hadden een Gemeentelijk Energiebedrijf, het GEB. In dit scenario is het belang van iedereen geborgd. Dit scenario is echter al lang losgelaten door de privatisering van de energiesector.

Met de studie “Mariahoeve deelt Energie” zetten we de route uit naar het “3^e scenario”: De infrastructuur en de energieopwekking wordt door bewonerscollectieven, de gemeente en commerciële bedrijven samen ontwikkeld en beheerd. Het nieuwe element hierin is dat een gedeelte van de bronnen en de infrastructuur collectief wordt beheerd door bewoners. Hiermee – zo is het idee – wordt het beste van twee werelden gecombineerd: het belang van iedereen staat voorop en de kennis en capaciteit die door de private sector is ontwikkeld wordt benut. De lokale zeggenschap van bewoners en lokale ondernemers wordt versterkt, de opbrengsten blijven in de wijk en worden weer opnieuw geïnvesteerd in de wijk. Daardoor is de vooronderstelling dat de “3^e route” structureel bijdraagt aan toegang tot energie en aan een grotere bestaanszekerheid voor iedereen.

De belangrijkste conclusies van de studie: 1. Er is genoeg hernieuwbare warmte en koude uit lokale bronnen beschikbaar 2. Het kan in bestaande gebouwen 3. Een collectief - geschakeld - buurtnet kan 20% goedkoper 4. Opgaves kunnen worden gecombineerd 5. Samenwerking is cruciaal 6. De 3^e route leidt tot versterking van de lokale economie en lokale zeggenschap	
--	---

Wat is misschien de keerzijde van dit verhaal? We moeten veel gaan samenwerken. Hoe dat moet, dat is iets dat we allemaal samen moeten leren. Dat gaat niet vanzelf. Het vraagt een enorme inzet van alle betrokken mensen, bedrijven, organisaties en van de gemeente. We zullen wel eens met de handen in het haar zitten, omdat we er even niet uitkomen.

Op het energiefestival Mariahoeve in november 2023 heeft de energiecoöperatie De Groene Smaragd gebouw specifieke studies naar de mogelijkheden voor duurzame energievoorziening gepresenteerd, DNA Mariahoeve presenteerde kaarten die de samenhang tussen bodem- en waterbeheer en de duurzame energievoorziening in de

wijk lieten zien en Lichtpuntjes van Mariahoeve presenteerde hoe zij willen bijdragen aan de vermindering van de energiearmoede. GCWijk25 gaf de conclusies van het scenario Mariahoeve deelt Energie weer. En de gemeente presenteerde de Transitievisie Warmte voor de wijk Mariahoeve.

4. Conclusie

2023 was een jaar van zaaien. De focus voor het werk in Mariahoeve lag op de energietransitie. Verschillende organisaties in de wijk presenteerden hun visie of hun bijdrage, evenals de gemeente Den Haag. Op het niveau van de stad heeft GCWijk25 bijgedragen aan de stadmakersbeweging. We kijken uit naar wat dit gaat opleveren voor de wijk en de stad in 2024 en daarna!